

PRESSEMELDING

28.11.2008

I. STATSKOGS STYRES OPPSUMMERING – NYE STATSKOG

Mandatet til samerettsutvalg II har vært å utrede den samiske befolknings rettslige stilling når det gjelder retten til land og vann utenfor Finnmark. Videre har mandatet vært å komme med forslag til hvordan man skal trygge den samiske befolknings muligheter til å utnytte naturressursene i sine bruksområder, samtidig som man anerkjenner den ikke-samiske befolknings interesser. I mandatet sies det også at hensynet til å bevare samisk kultur og levemåte må stå sentralt, og at reindriftens arealbruk og rettigheter særlig bør vurderes. Mandatet sier videre at utvalget bør utrede spørsmål om lokal forvaltning av grunnen og naturressurser. Utvalget skulle også vurdere om forslag til løsninger kunne gjennomføres ved tillemperinger i eksisterende forvaltningsordninger eller om en burde innføre nye ordninger, herunder om fjelloven burde innføres i Nordland og Troms.

Styret i Statskog viser til at mandatet klart peker i retning av at samiske rettigheter og interesser skal stå sentralt i utredningen, men at disse samtidig skal avveies og balanseres mot den ikke-samiske befolkningens interesser. Det skal fremmes forslag som virker konfliktdempende mellom ulike bruksmåter for grunnen.

Statskogs styre støtter Samerettsutvalg IIs forslag til ny lov om saksbehandling og konsultasjoner, og forslag til ny lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover. Likeledes støtter vi forslag til endring av eksisterende lover, herunder fjelloven, reindrifftsloven og friluftsløven. Disse forslagene gir et godt grunnlag for løsning av sentrale problemstillinger som mandatet reiser.

I likhet med utvalget legger styret til grunn at alle utvalgets forslag til fremtidig forvaltning ivaretar folkeretten og norsk rett med hensyn til urbefolkningens særlige rettigheter.

Utvalgets vurderinger av økonomiske og administrative konsekvenser ved de ulike forslagene er mangelfulle. På dette punktet gir ikke utredningen tilstrekkelig veiledning for å kunne ta stilling til forslagene.

Valg av fremtidig forvaltningsordning vil ha praktisk betydning for folk flest. Styret er enig med mindretallet (Reiersen) i at det er viktig å videreføre en nasjonal modell for forvaltning av fellesskapets grunn og ressurser. Styret vil foreslå enkelte endringer i denne modellen. Det gjelder blant annet foretakets styresammensetning, utmarksstyrenes beslutningsmyndighet og lovfestet tilbakeføring av inntekter.

PRESSEMELDING

28.11.2008

Fortsatt nasjonal forvaltning

Styret mener det er mange vektige årsaker til at en også for fremtiden må ha en forvaltning som sikrer et helhetlig, nasjonalt eierskap til grunn og ressurser:

- Den nasjonale modellen er konstitusjonelt forankret i regjering og Storting. Gjennom en tilpasset styringsmodell sikres demokratisk forankring både lokalt, regionalt og sentralt.
- Nasjonalt eierskap til grunn og ressurser er best egnet til å ivareta Norges folkerettslige forpliktelser, herunder avveie samiske rettigheter mot andre bruksrettigheter/interesser. Dette styrkes gjennom en sammenhengende linje fra lokalt/regionalt nivå (utmarksstyrene) til nasjonalt nivå (styret i Statskog, regjeringen og Stortinget).
- Reindriften kan forholde seg til **en** grunneier på tvers av så vel regioner som landsdeler
- Nasjonalt eierskap sikrer en helhetlig forvaltning i forhold til viktige samfunnsinteresser som næringsutvikling, ressursforvaltning, miljø- og naturvern, ivaretagelse av allmennhetens tilgang til jakt-, fiske- og friluftsliv.
- Et samlet eierskap gir grunnlag for effektiv drift, som igjen gir utviklingskraft og mulighet for å løse samfunnsoppgaver i den enkelte region.
- Et samlet eierskap gir grunnlag for å beholde og utvikle gode/nødvendige fag- og kompetansemiljøer.

Styrets forslag til forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms – Nye Statskog:

- Nasjonalt eierskap til grunn i Nordland og Troms videreføres, med en styringsmodell som sikrer at virksomheten har demokratisk forankring lokalt, regionalt og nasjonalt.
- Styret i Statskog skal ha en bred sammensetning. Sametinget og reindriftnæringen skal være representert i styret. I tillegg skal styret ha representasjon fra regioner der foretaket har store eierinteresser.
- Det etableres to til tre regioner i Nordland og Troms. Det oppnevnes ett utmarksstyre for hver region, hver med maksimalt sju representanter
- Sametinget, reindriftnæringen, landbruket, jakt- og fiskeinteresser, naturverninteresser, det allmenne friluftslivet, annen utmarksbasert næring og kommunene er representert i utmarksstyrene
- Sametinget og reindriften oppnevner egne representanter i utmarksstyrene

PRESSEMELDING

28.11.2008

- Fylkestinget oppnevner de øvrige medlemmene i utmarksstyret i samråd med kommunene og aktuelle interessegrupper
- Helhetlig forvaltning sikres gjennom
 - at utmarksstyrene skal være integrert i en helhetlig forvaltning sammen med grunneier, og bruke Statskogs administrative apparat.
 - at styrets strategier og føringer ligger til grunn for utmarksstyrenes arbeid
 - at utmarksstyrene og grunneiers økonomi balanseres ved lovfestet tilbakeføring av overskudd
- Utmarksstyrene er en aktiv samarbeidspartner og utviklingsaktør i sin region
- Utmarksstyrenes arbeid skal sikre rettighetshavernes behov. Ulik bruk og interesser skal tidlig i prosessen avveies mot hverandre. Dette gjelder blant annet i forhold til utvikling og forvaltning av areal og ressurser i regionene
- Utmarksstyrene skal ha stor beslutningsmyndighet:
 - utmarksstyret skal utarbeide og vedta regionale grunneierplaner for flerbruk, forvaltning og utvikling av areal og ressurser. Utmarksstyrets planer vil være utgangspunkt for foretakets innspill i offentlige planprosesser
 - utmarksstyret skal gi utfyllende bestemmelser om jakt, fangst og fiske i sin region.
 - utmarksstyret skal beslutte tildeling av beite, seter, tilleggsjord og vedutvisning i sin region.
 - utmarksstyrene skal ha 2/3 av overskuddet fra løpende drift av eiendommene i landsdelen. Utmarksstyrene tildeler tilskudd til næringsutvikling og utmarksbruk. Utmarksstyrene skal videre støtte tiltak som skal fremme informasjon og kunnskap om reindrift og annen tradisjonell samisk bruk i regionene
- Bestående rettigheter for reindriften og annen bruksrettsutøvelse endres ikke i påvente av kartlegging og anerkjennelsesprosess
- Tilgang til jakt, fangst og fiske for allmennheten videreføres som i dag
- Jordbruket gis vederlagsfri tilgang til beite. Utmarksstyret avgjør om det skal kreves vederlag ved utvisning av seter og tilleggsjord
- 2/3 av overskuddet fra løpende drift i landsdelen tilbakeføres og fordeles til regionene/utmarksstyrene. Fordelingen skal ivareta en god utjevning mellom regionene.
- Statskogs eier frafaller krav om utbytte

Statskog har i dag en økonomi og et resultat som er sårbare for endringer både på inntekts- og kostnadssiden. En konsekvens av styrets forslag, med lovfestet tilbakeføring av midler til utmarksstyrene, er at grunnlaget for utbytte til eier blir betydelig redusert. For å sikre et nødvendig økonomisk grunnlag både for

PRESSEMELDING

28.11.2008

utmarksstyret og grunneierorgan, mener styret at Statskogs eier må frafalle kravet om utbytte, slik at hele overskuddet blir igjen i foretaket.

I styrets forslag er det forutsatt at utgifter til drift og administrasjon av utmarksstyrene dekkes av Statskog sentralt. Ved at utmarksstyrene bruker Statskogs apparat og kompetanse, begrenses driftsutgiftene til et minimum. (Vi anslår at to utmarksstyret gir foretaket en kostnadsøkning på to millioner kroner per år.) Erfaringstall fra de senere års regnskap tilsier at resultatet fra løpende drift i Nordland og Troms etter dette vil bli ca tre millioner kroner (etter skatt). Ved tilbakeføring av 2/3 av overskuddet fra løpende drift får utmarksstyrene to millioner kroner til fordeling per år til lokale utmarksbaserte næringsutviklingstiltak m.m. Dette viser også hvor krevende det vil være å etablere en enda dyrere forvaltningsmodell, jamfør Hålogalandsallmenningen.

Landbruks- og matdepartementet har de senere år tilført omlag sju millioner kroner per år til ulike samfunnsoppgaver i Troms og Nordland. Vi regner med at en slik bevilgning over statsbudsjettet vil bli videreført ved et fortsatt statlig eierskap. Da staten overførte eiendomsretten til Finnmarkseiendommen, falt tilsvarende ordning for Finnmark bort, og deler av oppgaveporteføljen ble overført til Statens Naturoppsyn.

Merknader til flertallsforslaget:

Styret i Statskog vil peke på at flertallsforslaget ikke godt nok reflekterer den avveining og balansering av rettigheter, bruk og interesser som utvalgets mandat forutsatte. Styret er særlig kritisk til at nye bruksrettigheter til jordbruket foreslås direkte i loven. Vi mener at konsekvensene av dette ikke er tilstrekkelig vurdert og avveid i forhold til andre rettighetshavere, interessenter og brukere. Dette rimer også dårlig med at avklaring av samisk eiendomsrett og bruksrett til land og vann henvises til behandling i kommisjon og domstol.

Styret i Statskog mener at flertallsmodellen, med etablering av et regionalt eierskap gjennom Hålogalandsallmenningen, og opp til seks frittstående utmarksstyret, er kostnadskrevende og lite rasjonell.

Den sterke oppsplittingen av forvaltningen vil føre til at mulighetene for stordriftsfordeler blir redusert. I tillegg vil utgiftene til drift bli forholdsvis større enn en løsning basert på tilpasning av dagens forvaltningsmodell. Ifølge flertallsmodellen vil utmarksstyrene få overført en betydelig andel av grunninntektene, hvilket medfører at Hålogalandsallmenningen får en tilsvarende svak økonomi. Dette betyr at eierorganet blir svekket og har liten kraft som utviklingsaktør.

Det enkelte utmarksstyres inntekt bestemmes av ressursgrunnlaget i den enkelte region. Dette betyr at et utmarksstyre i Saltenområdet, som blant annet har betydelige

PRESSEMELDING

28.11.2008

fallinntekter, kommer godt ut, mens et utmarksstyre i Nord-Troms vil ha vesentlig dårligere økonomi.

Det er etter styrets mening heller ingen god løsning å etablere en ”Hålogalandsallmenning” med statlig eierskap (Statskog) som et alternativ til regionalt eierskap. Svakhetene ved en oppsplittet forvaltning vil være de samme, og eierorganet (Statskog) vil bli betydelig svekket økonomisk og funksjonelt.

Behov for utredning

Styret i Statskog vil understreke at flertallsforslaget rokker ved selve grunnlaget for Statskogs virksomhet. Foretaket vil ikke ha tilstrekkelig ressursgrunnlag til å være et effektivt redskap for nasjonale mål, næringsutvikling, allmennhetens tilgang til friluftsliv, jakt og fiske, vern og andre sektorpolitiske oppgaver. Statskogs mulighet til å være en viktig næringsaktør innenfor for eksempel skogbruk og energi vil også bli betydelig svekket.

Velges flertallsmodellen, vil Statskog ikke lengre være i stand til å ivareta de målsetningene og oppgavene som Stortinget la til grunn ved etableringen av statsforetaket i 1993. Styret mener at konsekvensene for Statskog må gjøres til gjenstand for en særskilt utredning før Stortinget eventuelt blir forelagt et forslag i tråd med flertallets forvaltningsmodell.

Styreleder Kirsti Kolle Grøndahl presenterer høringsuttalelsen i en pressekonferanse i Namsos kl. 13.00 fredag 28. november. Dersom dere ønsker et intervju med Kolle Grøndahl i etterkant av pressekonferansen, ta kontakt per SMS med informasjonssjef Arnhild Holstad på 913 78584.